

Van der Eijk, Cees och Franklin, Mark: *Elections and voters*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009, 256 s.

Ett av de mest välutforskade områdena inom statsvetenskapen är studiet av val och väljare, vilket knappast är förvånande med tanke på hur centralt detta är för vetenskapsområdet. ”*Elections and voters*” är skriven av två välmeriterade valforskare och utgör en introduktion till studiet av val och väljarbeteende. Författarnas främsta avsikt är därmed att erbjuda en bok för undervisningssyften. Boken beskriver hur den representativa demokratis centrala institutionella element inverkar på de centrala aktörerna i form av partier, väljare och medier.

Det finns sju återkommande teman i boken. För det första finns en stark betoning på ett komparativt perspektiv på val med jämförelser mellan länder och över tid. Det andra genomgående temat är skillnaderna i kandidaternas intresse i valresultatet, vilket främst beror på om de kandiderar som innehavare eller utmanare till den position som är på spel i valet. Valets funktion som kommunikationskanal mellan maktinnehavare och väljare är det tredje genomgående temat. Detta inbegriper olika typer av signalering mellan politiska eliter och den breda befolkningen. Det fjärde ämnet handlar om de valmöjligheter väljarna har för strategiskt eller taktiskt beteende och hur detta påverkar valresultaten. Det femte genomgående ämnet knyter an till detta och framhäver att val är ett strategiskt spel inom vilket alla aktörer försöker maximera deras utbyte genom att förutse andras beteende. Tävlingsmomentet i ett val och hur benägna väljarna är att byta parti är ett sjätte genomgående tema. Det sista ämnet som behandlas genomgående i boken är väljarnas politiska värderingar och vanor, särskilt skillnader mellan olika åldersgrupper eller generationer.

Författarna skiljer mellan tre undersökningsnivåer. Den översta nivån inbegriper ländernas kännetecken när det gäller det politiska systemet. Enligt van der Eijk och Franklin medverkar fyra förklarande faktorer på denna nivå till att förklara valresultaten: de sociala klyftorna i samhället och hur relevanta de är för beteendet, antalet politiska partier och deras karaktärsdrag, vilka politiska ämnen som diskuteras och deras angelägenhet samt valets tävlingsmoment. Dessa faktorer inverkar direkt på valdeltagandet och partiernas resultat i val. Den andra nivån handlar om de politiska partiernas kännetecken och deras organisatoriska karaktärsdrag. De fyra faktorerna på denna nivå som avgör ett partis stöd i ett specifikt val handlar om partiernas historiska band till sociala grupper, partiets ideologiska placering på en höger-vänsterskala, partiets åsikt på specifika politiska ämnen och den potentiella stödgruppens storlek och kännetecken. Till den tredje nivån hör faktorer som relaterar till individuella kännetecken hos de potentiella väljarna och som är avgörande för individens partipreferenser och deras röstbeteende. Hit hör individens sociala karaktärsdrag och lojaliteter, ideologiska placering på en höger-vänsterskala och preferenser när det gäller specifika politiska ämnen.

Boken analyserar således ett brett spektrum av faktorer som påverkar förhållandet mellan väljarna och deras representanter. Det finns förstås många olika kopplingar mellan dessa

faktorer, men i boken diskuteras huvudsakligen sambanden mellan faktorer på samma nivå. Bokens kapitel belyser dessa faktorer från olika perspektiv.

Efter en inledande diskussion kring bokens struktur och avsikt i det första kapitlet introduceras tillvägagångssättet för att studera val, partier och väljare mera noggrant i det andra kapitlet. Det tredje kapitlet innehåller en introduktion till institutionella faktorer i anslutning till val. Detta inbegriper en introduktion av proportionella och majoritära valsystem och hur dessa fungerar samt en diskussion om betydelsen av graden av koncentration av beslutfattandekompetenser i presidentiella och parlamentariska politiska system. Dessutom för författarna en diskussion om de avvägningar som institutionerna innebär och tidigare försök att reformera de institutionella mekanismerna och de svårigheter som detta innebär. Det fjärde kapitlet behandlar väljarna och partierna, däribland en diskussion om förändringar i hur nära relationen mellan väljare och partier är och hur strategiska och taktiska överväganden i allt högre grad påverkar röstbeteendet.

I det femte kapitlet diskuteras valresultat och förklarande faktorer. De institutionella reglerna är så klart viktiga, men det finns även andra faktorer som bör tas i beaktande. Väljarnas beteende påverkas av deras uppfattning om exempelvis det politiska systemets funktion och partiernas strategiska agerande. Sjätte kapitlet omfattar en redogörelse för folkopinionens betydelse för det representativa styrsystemet för, under och efter valet. I detta kapitel redogör författarna för möjliga orsaker till individernas åsikter samt en diskussion om hur det är möjligt att en relativt politiskt okunnig väljarkår förmår kontrollera beslutfattarna så att de oftast fattar beslut i enlighet med väljarnas preferenser. I kapitlet diskuteras de politiska frågornas roll också och hur väljarna orienterar sig i förhållande till partiernas utbud av åsikter. I kapitel 7 behandlas väljarnas orientering och förändringar i orientering över tid på samhällsnivå på både kort och lång sikt, liksom vilka faktorer som förklarar väljarnas partipreferenser på individ- och gruppnivå.

Det åttonde och sista kapitlet sammanfattar boken och utvärderar hur väl val fungerar som demokratiska instrument. Det mest intressanta i detta kapitel är den sammanställning som författarna gör över olika konstitutionella design och deras effekter för olika kriterier för demokratisk kvalitet. Alla institutionella system har sina för- och nackdelar eftersom det inte är möjligt att uppnå alla demokratiska fördelar på samma gång. Men enligt författarna kan de demokratiska konstitutionella designerna delas in i fyra olika huvudtyper utgående från huruvida valsystemet är proportionellt eller majoritärt och om beslutfattandekompetenserna är koncentrerade eller diffusa. Enligt författarnas uppskattning är det mest fördelaktiga systemet enligt detta perspektiv proportionella system med koncentrerade beslutfattningskompetenser eftersom denna kombination medför flera fördelar och inga väsentliga nackdelar. USA:s system med ett majoritärt valsystem och diffusa beslutfattningskompetenser utgör däremot det sämsta möjliga alternativet, även om också detta system har sina fördelar, speciellt i sin öppenhet för nya politiska ämnen. Författarna konstaterar att proportionella valsystem är att föredra ef-

tersom de har flera demokratiska fördelar i förhållande till majoritära valsystem.

Elections och voters behandlar de väsentliga ämnen när det gäller val och väljare. Framställningen understöds av ett stort antal faktarutor som ger information om anmärkningsvärda valresultat och andra händelser, något som fungerar bra som komplement till bokens övriga diskussioner. Eftersom syftet med boken främst är att erbjuda en introduktion till val-forskningsområdet verkar det befogat att ge en värdering av hur bra den uppfyller kriterierna för en bra lärobok. Boken är välskriven och ger en komprimerad introduktion till val och väljarbeteende. På ett relativt litet utrymme lyckas författarna introducera de väsentligaste ämnen inomområdet på ett elegant och lättförståeligt sätt. Som en relativt kort och koncis introduktion till detta komplexa forskningsområde fungerar den bra som en introduktion till studiet av val och väljare, och torde göra forskningsområdet begripligt för studenter. Samtidigt kan det fungera som uppslagsverk för forskare med en mera perifer bekantskap med området.

Trots bokens allmänna fördelar finns det icke desto mindre vissa aspekter som är, om inte problematiska, åtminstone värda att vara uppmärksam på. Det komprimerade formatet har vissa negativa konsekvenser, speciellt för undervisningssyften. En del ämnen introduceras relativt kortfattat och mera omfattande frågor, t.ex. det representativa systemets för- och nackdelar, förbigås eller nämns enbart i förbifarten. Detta innebär vissa begränsningar i bokens användbarhet på grundstudienivå i statskunskap eftersom boken inte kan användas som en heltäckande introduktion till hur representativa demokratiska system fungerar. Detta är i och för sig inte syftet med boken, men andra introduktionsböcker erbjuder ett sådant bredare perspektiv.

Att boken är strukturerad enligt genomgående teman innebär att vissa diskussioner och presentationer av centrala begrepp sprids ut över de olika kapitlen i boken. När det gäller några centrala begrepp, såsom partiidentifikation och partipreferenser, finns flera hänvisningar fram och tillbaka i boken. Även om tillvägagångssättet är befogat medför detta vissa pedagogiska problem: introduktionen riskerar att bli splittrad och det blir svårt för studenten att uppnå en helhetsbild av begreppens innebörd.

Flera diskussioner i boken handlar om skillnader mellan presidentialism och parlamentarism. Det finns utan tvekan viktiga skillnader i hur val fungerar i dessa två politiska system, med det är problematiskt att diskussionen i hög grad grundas på USA som det enda relevanta exemplet på ett presidentiellt system. Även om författarna ger relativt mycket utrymme åt diskussionen förblir det i bland oklart om skillnaderna kan hänföras till exempelvis institutionella faktorer (dvs. presidentialism), kulturella faktorer eller till och med amerikansk exceptionalism.

En mindre detalj angår innehållsregistret som är ganska kortfattat och inte innehåller hänvisningar till en rad centrala teman. Om boken skall fungera som lärobok är detta inte oväsentligt eftersom ett innehållsrikt register förökar värdet som uppslagsbok. De sidor som nu innehåller ett appendix om statistiska metoder kunde med fördel ha ägnats till detta syfte i stället.

Dessa förbehåll ska inte överskugga de väsentliga förtjänster som boken innehar. ”*Elections and voters*” ger en värdefull introduktion till valforskningens område och den kan väl användas som kursbok för att ge en första inblick i tematiken eller som uppslagsverk för forskare.

HENRIK SERUP CHRISTENSEN